

FRANSUZ TILI DARSLARIDA O‘YINLARDAN FOYDALANISH

Dehqonov Islomjon Teshayevich

FDU, chet tillari fakulteti nemis va fransuz tillari kafedrası katta o‘qituvchisi

Fozilov Raxmatillo Feruz o‘g‘li

FarDU, chet tillari fakulteti fransuz tili yo‘nalishi talabasi

Anotatsiya: *Maqolada chet tili darslarida o‘yinlardan foydalanib o‘quvchilarni darsga jalb qilish va darsga qiziqtirishning turli usullaridan foydalanishning o‘ziga xosliklari ochib beriladi.*

Kalit so‘zlar: *Lingivistikada o‘yin usullari, jalb qilish, shaxsga qaratilgan faoliyat, muloqot, nutq faoliyati.*

Yurtimizda bugungi kunda chet tillarini o‘rganish katta ahamiyatga ega. Til bilish har bir shaxsning kelajagi uchun ham yaxshidir, chet tillarini bilgan mutaxassis yaxshi (obro‘li) ish topish uchun dahvogar bo‘la oladi. Chet tilini bilgan xodimhamkasblari orasida yuqori darajada turadi. Bugungi avlodlarimizning ota-onalari shunday fikr yuritmoqdalar. Chet tiliga e‘tibor bizning yurtimizda mustaq Billikka erishganimizdan so‘ng sezilarli darajada o‘zgardi. Bugungi kunga kelib bu ehtibor davlat darajasiga k o‘tarildi. Birinchi Prezidentimizning 2012 yil 10 dekabrdaqi “Chet tillarini o‘rganish tizimini yanada takomillashtirishning chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi qarori chet tili o‘qituvchilari va ota-onalar tomonidan mamnuniyat bilan qarshi olindi. Bu qaror chet tili o‘qituvchilarining zimmasiga katta mahsuliyat yuklaydi. O‘qituvchilar chet tillarini o‘quvchi (talaba) larga o‘rgatishda samarali natijalarga erishish uchun tinmay izlanishlar olib boradilar. Har bir chet tili o‘qituvchisi o‘quvchilarni chet tili o‘rganishga qiziqtirishni, ularning bu qiziqishlarini, ijodiy va aqliy faoliyatlarini rivojlantirishni xohlaydilar. O‘z darslarini diqqatni tortuvchi va qiziqarli tarzda olib borish uchun chet tili o‘qituvchilari ta‘lim jarayonida o‘yin usullaridan foydalanadilar.

Lingivistikada o‘yin usullari til o‘rgatishning kuchli vositasi sifatida qaraladi. O‘yin usullari yordamida talaffuz yaxshi o‘rganiladi, leksik va grammatik material faollashtiriladi, tinglab tushunish va og‘zaki nutq ko‘nikmalari rivojlantiriladi. O‘yin usullaridan foydalanish xatto “kuchsiz” o‘quvchilarni ham dars jarayoniga jalb qilish imkonini beradi, chunki bu usul o‘quvchida faqat bilimni namoyon qilibgina qolmay, yana topqirlik tushunish ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi. Undan tashqari til tayyorgarligi kuchsiz bo‘lgan o‘quvchi o‘yinda ishtirok etish jarayonida birinchida bo‘lishi ham mumkin, bu yerda topqirlik va tushunish muhimdir.

Hamma bilan teng bo‘lish xissi, shodlik va xursandchilik muhiti – bular hammasi o‘quvchiga chet tilini o‘rganishda unga halaqit berayotgan tortinchoqlik xissini yengib o‘tish imkonini beradi. Bunday o‘quvchilar ham til materialini o‘zlari sezmagani xolda o‘zlashtirib oladilar va ularda o‘zlaridan “men ham hamma qatori chet tilida gapira olar ekanman” degan qoniqish xissi paydo bo‘ladi [1.223].

Darsda har qanday faoliyat turi o‘yin elementlari orqali olib borilsa, eng zerikarli dars ham o‘quvchini o‘ziga jalb qilib oladi. Chet tili o‘qitish b o‘yicha metodist-olimlarning fikricha “ O‘yin – bu quyidagi faoliyatlardan tashkil topadi [2.48];

1. Faoliyat turi (til o‘rganishda – nutq)
2. Jalb qilish (majbur qilmasdan);
3. Har bir shaxsga qaratilgan faoliyat;
4. Jamoa orqali jamoada ta‘lim va tarbiya;
5. Psixologik qobiliyatlarni rivojlantirish;
6. “Zavq bilan o‘rganish”.

Chet tili darslarida foydalaniladigan o‘yin usullarining 6 ta asosiy maqsadlari quyidagilar:

1. Aniq ko‘nikmalarni shakllantirish, misol uchun:

- Deviner. OÙ nous allons aujourd’hui ?
- Allons – nous au cinéma ? – Non.
- Est-ce que nous allons au parc? – non.

2. Aniq nutq malakalarini rivojlantirish, misol uchun; “Appartement” mavzusini o‘tib b o‘lgandan so‘ng quyidagi o‘yinni q o‘llash mumkin:

- Votre copain a reçu un nouvel appartement. Aidez votre ami à meubler (kvartira rasmi yozuv taxtasiga osib q o‘yladi) [3.18].

3. Muloqot ko‘nikmalarini o‘rgatish:

- Eng mulozamatli suxbatdosh.
- Tabriklash yoki mulozamat k o‘rsatish.
- O‘rtog‘i yoki boshqa kimsaga o‘z noroziligini bildirish.
- Diqqatni tortish uchun iboralardan foydalanish.

4. Psixologik xolat yoki qobiliyatni rivojlantirish:

a) “Es – tu attentive ?” o‘yini. La mère de Pierre lui a demandé d’acheter du pain, du beurre, une baguette et du lait. Lui, il a pris du pain, du sucre, une baguette et du lait. Qu’est-ce qu’il oublié?

b) “Yumoloqlangan qor”.

E.1: Je vais voyager. Je fais ma valise: une brosse à dents et une pâte dentifrice.

E.2: Je vais voyager. Je fais ma valise: une brosse à dents et une pâte dentifrice, un savon etc. Bu o‘yinda kim ko‘proq so‘zlarni eslab qolishi va to‘g‘ri talaffuz qilishiga e‘tibor qaratiladi [3.22].

5. O‘lkashunoslikka va tilga oid bilimlarni rivojlantirish.

Bu maqsadni amalga oshirish uchun mavzu asosida sayoxat, tashrish, kinoga borish, vrach qabulida kabi darslar tashkil qilish.

6. Til materialini esda saqlash ko‘nikmalarini rivojlantirish.

- a) qofiyadosh so‘zlar;
- b) so‘zlarni xarakat yoki imo-ishora orqali bayon qilish;

v) bir xil soʻzni har xil insonlarda takrorlanishi (turli kasblar, xarakterlar va hokazolar) [1.224].

Bu oʻyin turlari soʻzlar topishdan boshlab gap tuzish, matnni hikoya qilish kabi faoliyat xarakterlariga qarab kengayib borish asosida oʻquvchilarda leksik, grammatik, stilistik, orfoqrafik va fonetik bilim darajalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR R OʻYXATI:

1. Е.И. Пассов. Коммуникативный метод обучения иностранному говорению. 2-е издание. Москва. Просвещение, 2001-223с.

2. D. Berger, N. Spicacci. Accord-méthode de français. Paris, Dedier. 2009.

3. H.Augé, M.D. Cafiada Pujois. Tout va bien!- méthode français. Paris, CLE International, 2011.

4. I.T.Dehqonov.Tarjimashunoslikda ekzotizm tushunchasi va uning tafsifi haqida. (2020) Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi 12 (12), 250-253

5.Dehqonov Islom Teshaeovich.(2021) Fransuz, o'zbek va rus tillarida sodda nutqning qiyosiy taxlili: tarjimada leksik ekvivalent topish muammosi. FarDU ILMIY XABARLARI. 2 (2), 212-214.

6. Dehqonov Islom Teshaeovich.(2022) FRANSUZ NUTQIY ETIKETIDA PRAGMATIKA VA INTONATSIYA. GOSPODARKA I INNOWACJE. Volume: 24.975-978.

7. Dehqonov, I.T.(2022). NUTQIY ETIKET BIRLIKLARI (FRANSUZ VA OʻZBEK TILLARI MISOLIDA). IJODKOR OʻQITUVCHI, 2(23), 222-226.

8. Dehqonov Islom Teshaeovich. (2022). UZBEK AND FRENCH SPEECH ETIQUETTE UNITS. JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal 12 (12) 61-64

9. I.T. Dehqonov (2023). Fransuz etiket qoidalari. OʻZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 17(3), 154-158.

10. I.T. Dehqonov (2023). Национально-культурный этикет. OʻZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 17(3), 159-165.

11.Ahrorova, R. U. (2021). SEMANTIC ANALYSIS OF PHRASEOLOGICAL UNITS REPRESENTING “YOUTH” IN FRENCH AND UZBEK LANGUAGES. Theoretical & Applied Science, (7), 122-126.

12. AKHROROVA, R. U. (2021). THE LINGUISTIC IMAGE OF THE WORLD AND THE GENDER ASPECT OF THE CONCEPT OF " AGE" IN FRENCH AND UZBEK. THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука, (9), 585-589.

13. Жўраева Ш.Х. “ЧЕТ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА ЭЛЕКТРОН ДАРСЛИКЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ”. Eurasian Journal of academic research. Volume 1. Issue 8. 2021.

14. Joʻrayeva SH.X. “HISTORY OF THE NOVEL AND ITS IMPORTANCE AS A GENRE”. Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences. 2022.

15. Rahimov Zokir Azimovich, Jurayeva Shalolaxon Xusanboyevna, NUTQNING AHAMIYATI VA UNING TURLARI, Journal of new century innovations, 2023/3/17, Volume 25, Issue 1, Pages 107-112.

16. Rahimov Zakir Azimovich, Jurayeva Shalolaxhan Husanboyevna, FRENCH WRITER PROSPER MERIM HISTORICAL NOVEL THEME. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2023/3/18, Volume 2, Issue 17, Pages 81-84.

17. Shahlo Akbarova G'aniyevna. Issues of intercultural communication and reception. Ijodkor o'qituvchi. 28-son. 5-aprel. 2023. pages 198-201.

18. Zinatullina A.X., FRANSUZ VA O'ZBEK TILLARIDA MURAKKAB GAPLARDA ZAMON QO'LLANILISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI, IQRO JURNALI / 2023, VOL-2 ISSUE-1, E-ISSN : 2181-4341.

19. Zinatullina A. H, The Word Order within the Complex Sentences of French and Uzbek Languages, Universal journal on innovative education, Volume 2 Issue 3, Year 2023, pages 20-21-22.

20. SX Tulanov. Categories Conceptuelles Et Linguistiques Du Temps En Français. AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT 2 (1), 22-26, 2023

